

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Bångstyrig bokstav i visuellt ambitiös bilderbok

Lassén-Seger, Maria

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 18/01/2024

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Lassén-Seger, M. (2024). Bångstyrig bokstav i visuellt ambitiös bilderbok: Recension av Ida Wikströms *Sagan om bokstaven som gick sin väg*. *Hufvudstadsbladet*, 23. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202403019378>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Bångstyrig bokstav i visuellt ambitiös bilderbok

Ida Wikström: *Sagan om bokstaven som gick sin väg*. Bookmark förlag, 2023.

Allt fler barnlitterära finlandssvenska författare och illustratörer söker sig till förlag i Sverige. Där finns en bred och brokig förlagsflora på en skala från de som publicerar allt mot betalning till de som på traditionellt vis gallrar bland insända bidrag för att uppfylla sin vision av en god utgivning. Till de senare hör Bookmark förlag med en bred utgivning som också omfattar barnböcker.

Hos dem ger Ida Wikström – som i senaste samarbetet med Malin Klingenberg gett ut bilderboken *Knyckarna* (2023) på Sets – ut den helt egna bilderboken *Sagan om bokstaven som gick sin väg* (2023). Verket sticker ut i bilderboksfloden då den sväller över standardmättet på 32 sidor, leker med bokformen och tjuisar med sitt visuella berättande.

Uppror och bokstavsakrobatik

Wikström är grafisk formgivare som i sitt slutarbete från Aalto universitetet undersökt narrativa funktioner hos språkets materialitet i tryckta böcker. Intresset för typsnitt och språkets (inklusive bokstävers) utformning utgör också den nya bilderbokens grundbult. Genom att förflytta sig mellan olika böcker inne i boken leker Wikström med olika fiktionsnivåer. Som huvudperson agerar en busig bokstav.

Det djärva visuella och metafiktiva berättargreppet till trots, tyr sig Wikström i text till sagans trygga form. "Det var en gång en bokstav som hette lilla i" inleder äventyret om vildbasarbokstaven som vägrar stå i rad på boksidorna och rymmer ut ur den egna boken. Kanske finns det andra böcker hen passar bättre in i? Lilla i provar sig frimodigt fram, men i den finstilla boken finns inte plats, i pekboken riskerar hen bli tuggad på och i serietidningen instängd i meningen: "Du ska inte tro att du är bra". Efter ett sista turbulent besök hos bokstavsakrobaterna i Cirkus Atypi återvänder hen till den egna boken, där hen saknats och nu får stanna på egna villkor.

Wikström hade gärna fått experimentera lika ivrigt med bokens text som med det visuella och grafiska uttrycket. Den skrivna texten är långt ifrån lika stilsäker. Särskilt när den övergår till forcerade rim i avsnittet om de unika cirkusbokstäverna.

Bokstäver med mersmak

Bilderboken har tydligt allålderstilltal med avancerade ordlekar som hänvisar till typografi för äldre medläsare – "Mina KAPITÄLER och gemener... Tillåt mig PRESENTERA..." – och ett sagoinringat äventyr för de yngre. Att vara liten, missförstådd och utslängd i världen är ett rikt laddat barnlitterärt motiv. Däremot kunde serietidningens jantelags-läxa ha skrivits läsaren på näsan med betydligt mindre bokstäver. Det fyndiga metaperspektiv som anläggs på boken, språket, olika typsnitt och bokstäver är så pass underhållande att det burit utan sådana övertydliga livsläxor.

Flera kluriga vändningar borgar däremot för slitstark återkommande omläsning. Min favorit är pekboksläsande lilla Pi, en handgriplig barnmarodör som klottrar på pekbokspärmen och stoppar alla stackars bokstäver som råkar befinna sig längst ut på sidan i mun. Faran i att bli uppäten av detta godmodiga bebismonster ger kittlande skjuts åt lilla i:s äventyr.

Mångdimensionerad metafiction

Sagan om bokstaven som gick sin väg är ett tidstypiskt exempel på hur bilderboken svarar på ökad digitalisering med att bli alltmer taktill, analog och materiell. Augustpris-nominerade

Emma Virke och Emelie Östergrens *Presenten* (2023) leker en liknande metafiktiv lek med böcker i boken, olika fiktionsnivåer och sprängda gränser dem emellan. Den gör det dock snäppet smidigare. Med mer redaktionell hjälp hade också Wikström kunnat sälla bland mängden infall. Må vara att boken vill slå ett slag för det vilda och atypiska, men en något strängare tuktad helhet hade – ironiskt nog – gjort boken ännu bättre.

Wikströms ambitiösa bilderbok förtjänar ändå en eloge. Helheten är visuellt slående och njutbar: från den läckert guldpläterade pärtiteln där alla i:n gapar tomma eftersom bokens pigga protagonist redan är på väg bort, till den tilltalande färgskalan i brutna toner. Pärmens insidor har utvikbara "flikar" som snillrikt kompletterar pärmbilden. Tillsammans bildar de den matta på vilken lilla Pi leker bland alla böcker som figurerar i berättelsen. Modigt lockar Wikström läsare av alla åldrar till metafiktiv lek som understryker verkets bilderbokighet.

Maria Lassén-Seger